

OSM LET V EVROPSKÉ UNII – PROBLÉMY A PRIORITY ČLENSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY A SLOVENSKÉ REPUBLIKY ZEJMÉNA OČIMA DENNÍHO TISKU

JIŘÍ ZEMAN

Právnická fakulta, Masarykova univerzita, Česká republika

Abstract in original language

Jak Česká republika, tak Slovenská republika se na členství v Evropské unii připravovaly poměrně dlouho. Jejich příprava přitom byla ze strany Evropské unie sledována a hodnocena. Již tehdy se ukázalo, že byť mnohá témata byla oběma státům společná, problémy, jež musely oba státy řešit, se ne nevýznamně lišily. Tento příspěvek se pokusí odpovědět na otázku, jaká je situace pohledem ústavního práva v tomto ohledu dnes. Vychází přitom mimo jiné ze zpráv z denního tisku v obou státech.

Key words in original language

Evropská unie; problémy a priority členství České republiky a Slovenské republiky; denní tisk

Abstract

The Czech Republic, as well as the Slovak Republic had been preparing for membership in the European Union for a long time. Their preparation was monitored and evaluated by European Union. Even then it emerged that although many issues were same for both countries, the problems both the states had to solve were significantly different. This paper tries to answer the question, what the situation - regarding the constitutional law - is today. It is based among others on reports from newspapers in both countries.

Key words

European Union; issues and priorities of the membership of the Czech Republic and Slovak Republic; newspapers

1. ÚVOD

V akademickém roce 2007/2008 jsem pod vedením pana profesora Jana Filipa napsal diplomovou práci na téma Přistoupení k Evropské unii a nutnost provádění ústavních změn. Jádrem práce bylo vytipování oblastí (slovy zmiňované kvalifikační práce kritérií) souvisejících s ústavním právem v širším slova smyslu, která indikovala připravenost Česka, Slovenska a Rakouska na členství v ES/EU. Tehdy jsem pracoval výhradně s hodnotícími zprávami orgánů ES/EU, jednotlivými právními předpisy, odbornou právníkou literaturou a judikaturou. Na základě studia těchto dokumentů jsem se pak pokusil definovat požadavky, jež musel stát ucházející se o členství z ústavněprávního hlediska splňovat. Dospěl jsem tehdy

přítom k závěru, že musel vykazovat charakteristiky demokratického právního státu v pojetí zavedených evropských demokracií, musel dodržovat princip dělby moci, musel se vyvarovat jakékoliv diskriminace, musel dodržovat právní předpisy evropského práva a v případě jejich porušení z toho vyvodit odpovědnostní důsledky, musel zajistit občanům Evropské unie aktivní a pasivní volební právo pro komunální volby a volby do Evropského parlamentu, musel občanům Evropské unie zajistit diplomatickou a konzulární ochranu, musel zajistit právo na zákonného soudce, musel spolupracovat v oblasti měnové politiky, musel spolupracovat v oblasti justice a vnitra a konečně se musel účastnit společné zahraniční a bezpečnostní politiky.

Odtud tedy vyšla i moje myšlenka, pokusit se konfrontovat tato kritéria (požadavky), která se jistě okamžikem přistoupení nevyčerpala s obdobím, kdy se již Česká republika a Slovenská republika staly členy Evropské unie. Nadto jsem se rozhodl nenahlížet na danou problematiku například opět prizmatem právních předpisů či důvodových zpráv, které s daným rámcem vymezeným již onou kvalifikační prací souvisejí, ale pohledem mediálního diskursu. Chtěl jsem zkrátka vědět, jaká témata z výše uvedených okruhů (pokud vůbec nějaká) byla po přistoupení obou států v člancích denního tisku diskutována. Využil jsem přitom vyhledávač Národní knihovny ČR¹ a Slovenské národní knihovnice.² Zvolil jsem vyhledávání v databázi ANL – články v českých novinách, časopisech a sbornících (s omezením na články denního tisku), respektive v databázi „články zo seriálov“, dále jsem v obou případech vyhledávání omezil klíčovými slovy spojením „Evropská unie“/„Európska únia“ (s požadavkem blízkosti těchto dvou slov) a konečně jsem si stanovil, že nalezené výsledky musí být v obou databázích podřaditelné v souladu s mezinárodním desetinným tříděním pod skupinu konspektů mezinárodní vztahy, světová politika (jedná se tedy o skupinu 327). Časově jsem vyhledávání v případě Slovenské národní knihovnice omezil 1. lednem 2004 a 31. prosincem roku 2011 (u Národní knihovny ČR automatické časové omezení nebylo možné, chronologickým seřazením bylo ale možné dosáhnout ekvivalentu). Při takto široce nastavených kritériích mně vyhledávač Národní knihovny ČR našel 5895 kandidátů a vyhledávač Slovenské národní knihovnice 440 kandidátů. Takto nalezené kandidáty jsem podle předmětových hesel (respektive klíčových slov) vytřídil a do vlastní rešerše zařadil 124 kandidátů českých a 122 kandidátů slovenských.

¹ Srov. Ex Libris [databáze online]. Praha (Česko) : Národní knihovna České republiky, 2005 – 2012 [citováno 31. 10. 2012]. Dostupné z URL <<http://aleph.nkp.cz/F/>>.

² Srov. Portál ku katalógom a zbierkam slovenských knižníc [databáze online]. Martin (Slovensko) : Slovenská národná knižnica v Martine, 2005 – 2012 [citováno 31. 10. 2012]. Dostupné z URL <<https://www.kis3g.sk/>>.

Jejich vlastní obsah jsem studoval zejména přes mediální archiv („mediasearch“) společnosti NEWTON Media, a.s.³

1.1 Mediální realita⁴

Žijeme v mediálním světě. To mimo jiné znamená, že realitu, kterou nemůžeme vnímat prostřednictvím vlastních smyslů (bezprostředně) považujeme za existující, skutečnou tak, jak nám jí vykreslují právě média. Proto je potřeba se ptát, proč média vykreslují právě takovou podobu reality a ne jinou. Podle teorie sociální konstrukce reality⁵ je médii prezentována realita právě ta, kterou preferuje určitá společenská skupina; společenská skupina, jež dokázala zvítězit nad jinými sociálními skupinami. Média ovšem sama vycházejí z určitého časoprostorového a sociálního rámce a nemohou se z něj vymanit (jsou sama socializována). Při tvorbě mediální reality tak dochází k tomu, že z množiny obecně přijímaných představ názorů a objektivně nastalých událostí jsou vybírány ty zvítězivši sociální skupinou preferované.⁶ Mediální realita je tak vlastně medializovanou podobou sociální reality. Takto vytvořená mediální realita pak zpětně cyklicky ovlivňuje sociální realitu s tím, že celý proces se neustále opakuje. Z naznačeného je tedy zřejmé, že nejprve musí existovat ona sociální realita, o níž mají média schopnost podávat výpovědi. Smyslem

³ MEDIÁLNÍ ARCHIV - MEDIASEARCH [databáze online]. Praha (Česko) : NEWTON Media a.s., 2000 – 2012 [citováno 31. 10. 2012]. Dostupné z URL <<http://mediasearch.newtonmedia.cz>>.

⁴ Tato kapitola příspěvku je parafrází kapitoly Sociální a mediální konstrukce reality v diplomové práci Marie Štěrbové - srov. ŠTĚRBOVÁ, Marie. Interakce mediální a sociální reality – analýza rozhlasového dokumentárního cyklu Dobrá vůle. [online]. 2011 [cit. 30. 10. 2012]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. s. 13 – 14 Dostupné z: https://is.muni.cz/auth/th/219310/fss_m/DIPLOMOVA_PRACE.pdf. Dále je parafrází článku KLAJBAN, Michal. Sociální konstrukce reality Petera Bergera a Thomase Luckmanna. Inflow.cz [online]. roč. 4, č. 6, časopis je provozován pod záštitou Kabinetu informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2011 [cit. 30. 10. 2012] ISSN nepřiděleno. Dostupné z: <http://www.inflow.cz/socialni-konstrukce-reality-petera-bergera-thomase-luckmanna>

⁵ Marie ŠTĚRBOVÁ ve své shora citované diplomové práci v této souvislosti odkazuje na BERGER, Peter Ludwig a LUCKMANN, Thomas. Sociální konstrukce reality : pojednání o sociologii vědění. 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury. 1999, 214 s. ISBN 80-85959-46-1.

⁶ Marie ŠTĚRBOVÁ ve své shora citované diplomové práci v této souvislosti odkazuje na HALL, Stuart. „The rediscovery of ‘ideology’: Return of the repressed in media studies.“ In: Boyd-Barrett, Oliver., ed. a Newbold, Chris., ed. Approaches to media: a reader. 1st pub. London : Arnold, 1995. s. 354 – 364. ISBN 0-340-65229-2.

vytváření medializované podoby reality je dosažení situace, kdy ten, pro něhož je vytvářena (řekněme čtenář, posluchač, divák, zkrátka adresát), ji přijme jako objektivní a sdílí ji. Dochází tak – myšleno nyní obecně – k jeho podřízení a lepší využitelnosti, byť si to adresát mnohdy vlastně vůbec neuvědomuje.⁷ Platí-li přitom, že média (tedy alespoň ta soukromá) více či méně využívají adresáta své činnosti k vlastnímu prospěchu, spočívajícího minimálně v rozmnožení zisku, pak nezbyvá než se ptát, zda – a pokud ano, tak proč – zkrácenou podobu reality svým adresátům přináší i tzv. veřejnoprávní média (tedy v podmínkách České republiky a Slovenské republiky veřejnoprávní rozhlas a televize, resp. přesněji na Slovensku Rozhlas a televízia Slovenska). Odpověď na tuto otázku je podle mého názoru nasnadě: ano, jistě. A to nikoliv snad proto, že by tak činila záměrně, ale proto (ostatně hlavně z toho důvodu to zmiňují), že i média, jež primárně neslouží k vytváření zisku a ani jinak ze své podstaty nemají za cíl využít adresáta (například k tomu, aby posílila svá mocenská postavení), jsou součástí oné sociální reality ovlivněné zpětně realitou mediální. Lze samozřejmě namítnout, že veřejnoprávní média se medializací sociální reality, o níž mají informovat, mohou bránit vhodně nastaveným procesem selekce toho, co bude do média vpuštěno (tzv. „gatekeeping“).⁸ Ovšem již tím se tedy vlastně mediálního zkrácení také dopouštějí; i kdyby onen gatekeeping prováděla sebepečlivěji a sebezáviseleji, již tím, že určitá jinak objektivní skutečnost (například výška čerstvě napadeného sněhu) bude vybrána ke zveřejnění a jiná nikoliv, dojde k deformaci.

Právě řečené mě tedy vede k závěru, že v podstatě jakékoliv zprostředkování sebou zásadně přináší nepřesnost. O tu mi však i vzhledem ke zkoumanému tématu – mediální reflexi členství České republiky a Slovenské republiky v Evropské unii – nejde. Dokonce se ani nedomnívám – jak vyplývá z následujícího – že by bylo možno ve vztahu k tomuto tématu uvažovat o nějak výrazném zkrácení ze strany médií svázaných s konkrétním investorem (vlastníkem) v tom směru, že by tím bylo apriorně sledováno upřednostnění určitého myšlenkového proudu; problematika členství České republiky a

⁷ Svým způsobem se tu tedy vlastně jedná o podobný vztah jako mezi dohlížitelem (trestajícím) a dohlíženým (tedy trestaným) ve Foucaultově podání, neboť ostatně „[d]uše je účinkem a nástrojem politické anatomie; duše je vězením těla [po úpravě citováno podle FOUCAULT, Michel. Dohlížet a trestat : kniha o zrodu vězení. Praha : Dauphin, 2000, s. 65 ISBN 80-86019-96-9]“ a „[t]o, co definuje mocenský vztah, je ve skutečnosti způsob jednání, které na ostatní nepůsobí přímo a bezprostředně, nýbrž které působí na jejich vlastní jednání. Jednání působící na jednání, zasahující možná či skutečná jednání, přítomná či budoucí jednání [po úpravě citováno podle FOUCAULT, Michel. Myšlení vnějšku. 2.vyd. Praha : Herrmann & synové, 2003, s. 223 (Subjekt a moc). ISBN 80-239-2454-0]“.

⁸ Čímž ovšem paradoxně opět vytvářejí ovlivněnou (medializovanou) realitou, tentokrát takovou, jež se podle jejich názoru co nejvíce přibližuje původní podobě sociální reality, což je samozřejmě samo o sobě subjektivní.

Slovenské republiky tedy sama o sobě nepředstavuje těžiště umožňující například rozšíření nebo posílení vlivu.

2. ANALÝZA ČESKÉHO MEDIÁLNÍHO DISKURSU

Hledali-li bychom slova, která se ve zmíněných článcích z českých novin a časopisů nejčastěji vyskytují, byla by to svrchovanost státu,⁹ ztráta svrchovanosti či ztráta suverenity.¹⁰ Všechna tato sousloví se přitom váží takřka bezvýhradně k Lisabonské smlouvě (respektive „v historickém kontextu“ ke Smlouvě o Ústavě pro Evropu), respektive k výtkám vznášeným kritiky evropského integračního projektu k těmto dokumentům. Co se týká samotného textu této smlouvy, nejčastěji zaznívaly výhrady k váženému hlasování v Radě ministrů majícího oslabovat malé a středně velké státy. Dále bylo zmiňováno opětovně rozšíření cílů Evropské unie o oblasti patřící doposud pod dikci národních států (kupříkladu směřování k plné zaměstnanosti, vymýcení chudoby či udržitelný rozvoj planety) a zavedení nových institucí jako „ministerstvo zahraničních věcí Evropské unie“ či existence stálého předsedy Evropské rady chápaného jako obdoba „prezidenta Evropské unie“. Na to bylo reagováno povětšinou tak, že Lisabonská smlouva sice zvýšila váhu větších států při hlasování (a posílila tak možnost přehlasování), na druhou stranu ani za těchto nových podmínek údajně není jednoduché nesouhlasící členské státy přehlasovat. Navíc silová taktika se v Radě ministrů nikdy nepoužívala a je nepravděpodobné, že by k tomu mělo díky této změně docházet. Na druhou stranu se v posuzovaných textech lze v dané souvislosti setkat s názorem, že Lisabonská smlouva sníží hlasovací sílu České republiky „*pro blokování navržených směrnic o celých 51 procent, zatímco možnost Německa bránit směrnicím, které mu nebudou vyhovovat (...) se snížila o pouhá 2 procenta*“.¹¹

S omezením svrchovanosti způsobeným Lisabonskou smlouvou pak úzce souvisí diskutovaná problematika aplikace Listiny základních práv Evropské unie, tedy otázka zda tento katalog základních práv či jiný právní předpis evropského práva¹² může způsobit zpochybnění

⁹ Srov. k tomu ZAVADIL, Petr. *Lisabonská Evropa, rok první*. Lidové noviny, 2010, roč. 23, č. 1, s. 8. ISSN 0862-5921; VONDRA, Alexandr. *Česko se nemusí bát*. Týden, 2009, roč. 16, č. 46, s. 67. ISSN 1210-9940; PETŘÍK, Michal. *Hrozí ztráta svrchovanosti*. Mladá fronta Dnes – Praha, 2008, roč. 19, č. 278, s. A/12. ISSN 1210-1168.

¹⁰ Srov. k tomu ZHRADIL, Jan. *Ztrácíme další část své suverenity*. Mladá fronta Dnes, 2007, roč. 18, č. 292, s. A/11. ISSN 1210-1168

¹¹ Srov. k tomu CLEPPE, Pieter. *Lisabon poškodí Česko*. Mladá fronta Dnes – Praha, 2009, roč. 20, č. 245, s. A/9. ISSN 1210-1168.

¹² V této souvislosti se mi zdá velmi ojedinělý článek Zuzany Roithové [ROITHOVÁ, Zuzana. *Kuriózní hradní bajky o dekrettech*. Mladá fronta Dnes - Praha, 2009, roč. 20, č. 254, s. A/12. ISSN 1210-1168], který na

Dekretů prezidenta republiky, čemuž může být zabráněno pouze tím, že se ona Listina základních práv Evropské unie nebude v případě České republiky aplikovat (odtud ona „Klausova výjimka“).¹³ Názorově diskuse těchto témat oscilovala od souhlasu „s trochu vyděračskou, ale zato velmi efektivní akcí prezidenta republiky“, díky níž jsme se dostali do skupiny zemí chránících své národní zákonodárství před průnikem rozhodnutí aktivistického a z nevolených soudců složeného Evropského soudního dvora,¹⁴ po uznání švédským diplomatům, jež docílili toho, že Václav Klaus nakonec Lisabonskou smlouvu akceptoval. Tato bipolarita pak patrně vedla k oprávněné otázce Jiřího Přibáně, zda vůbec víme, co se ratifikuje?¹⁵ Stanovisko Jiřího Přibáně bych přitom koncentroval do tvrzení, že čím méně toho o Lisabonské smlouvě víme, tím více ji kritizujeme. Konečně byla s Lisabonskou smlouvou v českém mediálním diskursu spojována úvaha, že Evropské unii chybí osobnost propůjčující jí tvář a sjednocující identitu.¹⁶ Zprostředkovaně se pak díky Lisabonské smlouvě diskutovala rozpolcenost vlády Mirka Topolánka, jenž byl předsedou vlády České republiky v době jejího předsednictví v Radě ministrů a jemuž se nedařilo obhajovat postupy a stanoviska České republiky prezentované v orgánech Evropské unie na domácí půdě, a to ani v rámci jeho vlastní strany.¹⁷

Posledním větším tématem, jež média zaznamenala v souvislosti s naším členstvím, byla prezentace toho, jak to Česko Evropě v rámci

základě věcných, konkrétních právních argumentů upozorňuje, že nařízením Rady Evropské unie č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (zkráceně Brusel I) není možné zpochybnit Dekrety prezidenta republiky, když zároveň upozorňuje na značnou míru populismu, je-li tvrzen opak.

¹³ Srov. k tomu SYLLOVÁ, Jindřiška. *Protokol č. 30 ve sklenici vody*. Lidové noviny, 2009, roč. 22, č. 262, s. 10. ISSN 0862-5921; PEČINKA, Bohumil. *Klausova výjimka*. Reflex, 2009, roč. 20, č. 45, s. 10. ISSN 0862-6634; VAŠEK, Petr. *Klaus versus Ústavní soud : začala otevřená válka*. Hospodářské noviny, 2009, roč. 53, č. 213, s. 2. ISSN 0862-9587; KOUBOVÁ, Kateřina. *Evropa ustoupila Klausovi*. Mladá fronta Dnes – Praha, 2009, roč. 20, č. 253, s. A/[1]-2. ISSN 1210-1168.

¹⁴ Parafrázováno a citováno podle PEČINKA, Bohumil. *Klausova výjimka*. Reflex, 2009, roč. 20, č. 45, s. 10. ISSN 0862-6634.

¹⁵ Srov. k tomu PŘIBÁŇ, Jiří. *Víme, co se ratifikuje?* Lidové noviny, 2009, roč. 22, č. 250, s. 12. ISSN 0862-5921.

¹⁶ Srov. k tomu EHL, Martin. *Unii (a Lisabonu) chybí lidská tvář*. Hospodářské noviny, 2009, roč. 53, č. 193, s. 10. ISSN 0862-9587; ŠAFARÍKOVÁ, Kateřina. *Evropa potřebuje vizi*. Lidové noviny, 2005, roč. 18, č. 138, s. 10. ISSN 0862-5921.

¹⁷ Srov. k tomu PEHE, Jiří. *Lisabon a eurovolby*. Literární noviny, 2009, roč. 20, č. 9, s. 2. ISSN 1210-0021; PEHE, Jiří. *Lisabonský trapas Česka*. Právo – Praha – Střední Čechy, 2009, roč. 19, č. 19, s. 6. ISSN 1211-2119.

svého předsednictví osladí či neosladí,¹⁸ když ovšem zvláště po vyslovení nedůvěry vládě se mediální pozornost upřela na problémy samotného Česka; snad i proto tak jedním z nejvýraznějších rysů předsednictví zdůrazňovaného médií zůstala Entropa.¹⁹ Hlubší analýzu média nevěnovala ani českému eurokomisaři, jenž je zaujal především svým členstvím v KSČ.²⁰ Proto – odhlédneme-li ještě od hojně mediálně prezentované skutečnosti, že Štefan Füle získal své vzdělání částečně na Státním institutu mezinárodních vztahů v Moskvě²¹ – o tom, jak se mu ve funkci eurokomisaře daří či nedaří, se toho příliš mnoho nedozvídáme. Pokud se už o našem eurokomisaři psalo ve vztahu k jeho agendě, pak se média omezila na přirovnání, že je malým ministrem zahraničních věcí Evropské unie,²² což patrně mělo čtenáři více osvětlit, že Štefan Füle je eurokomisařem pro rozšíření a politiku sousedství. Na druhou stranu je ovšem pravda, že v pořadí druhý český eurokomisař se naznačeným nezájmem médií v podstatě neodlišoval od Vladimíra Špidly, který se v mnou rešeršovaných člancích objevuje pouze jednou. Sám nadpis článku přitom podle mě hovoří za vše: „*Špidla se dočkal (...), úřaduje v Evropě, bude brát víc než Klaus*“.²³

Všechna výše naznačená témata se přitom dají označit za jisté tematické celky: tedy otázka suverenity, Smlouva o Ústavě pro Evropu atd. V řádu jednotek se pak v člancích objevují (velmi často zastoupena jediným kandidátem) i témata dotýkající se alespoň formálně konkrétního právního tématu. Například Vlasta Parkanová kritizovala Václava Klause za to, že vrátil zákonodárnému sboru novelu trestního řádu začleňující do práva České republiky institut evropského zatýkacího rozkazu s tím, že podle jejího názoru vydání občana České republiky k trestnímu stíhání v souladu s touto úpravou

¹⁸ Srov. k tomu VONDRA, Alexandr a ŠÍMA, Milan. *Prostě jim to osladíme*. Instinkt, 2008, roč. 7, č. 50, s. 72 – 73. ISSN 1213-774X; ROBEJŠEK, Petr. *Češi to Evropě moc neosladí*. Mladá fronta Dnes – Praha, 2008, roč. 19, č. 286, s. A/11. ISSN 1210-1168.

¹⁹ Srov. k tomu KOUBOVÁ, Kateřina. *Černý se v Bruselu omluvil*. Mladá fronta Dnes – Praha, 2009, roč. 20, č. 13, Praha, s. B/8. ISSN 1210-1168; GAZDÍK, Jan. *Entropa zlobí i baví celou Evropu*. Mladá fronta Dnes – Praha, 2009, roč. 20, č. 11, s. A/9. ISSN 1210-1168.

²⁰ Srov. k tomu KREČ, Luboš. *Do Bruselu míří bývalý člen KSČ Füle*. Hospodářské noviny, 2009, roč. 53, č. 218, s. 1. ISSN 0862-9587.

²¹ Srov. k tomu STEIGERWALD, Karel. *Trafika pro odborníka z Moskvy*. Mladá fronta Dnes - Praha, 2009, roč. 20, č. 263, s. A/10. ISSN 1210-1168.

²² Srov. k tomu KREČ, Luboš. *Füle, malý ministr zahraničí EU?* Hospodářské noviny, 2009, roč. 53, č. 230, s. 6. ISSN 0862-9587

²³ Srov. k tomu OLBRICH, Michal. *Špidla se dočkal, úřaduje v Evropě : jak se rodila nová komise : Špidla bude brát víc než Klaus*. Českobudějovické listy, 2004, roč. 13, č. 271, s. 3

není nuceným opuštěním vlasti.²⁴ Dále se v roce 2004 objevily články reagující na snahu Turecka o vstup do EU.²⁵ Jeho snahy přitom byly vnímány zejména s akcentem na jeho vojenskou sílu a ekonomický růst slibující možnost oživení evropské ekonomiky. Na druhou stranu obavy vyvolávala skutečnost, že jde o chudou islámskou zemi a že – a to především – okolo roku 2020 by vzhledem k počtu obyvatel mohlo hrát v evropských orgánech dominantní úlohu. Se zahraniční (bezpečnostní) politikou rovněž souvisely diskuse o začlenění České republiky do bezhraničního prostoru, ovšem tyto se zejména soustředily na onen slavnostní akt formálního vstupu, než např. na okolnosti, které Českou republiku v tomto ohledu například handicapovaly.²⁶ ²⁷ Opomenout rovněž nelze s tím související postupné uvolňování evropského pracovního trhu pro občany České republiky²⁸ i občasnou zmínku vztahů České republiky jako člena Evropské unie k jeho sousedům: mimo jiné k Maďarsku Viktora Orbána, k Polsku jako ruskému mostu do Evropy,²⁹ k Rusku a zemím bývalého Sovětského svazu. Bylo to přitom v jiném kontextu právě Rusko a postsovětské republiky (ve spojení s někdejší krizí transportu surovin přes Ukrajinu), díky němuž sledovaná média reflektovala i pozitivní stránky předsednictví České republiky v Radě ministrů, a to

²⁴ Srov. k tomu PARKANOVÁ, Vlasta. *Ohrožuje eurozatykač svobodu?* Mladá fronta Dnes, 2004, roč. 15, č. 202, s. A/6. ISSN 1210-1168.

²⁵ Srov. k tomu LEŠENAROVÁ, Hana. *Evropa se ptá : Patří k nám Turecko? : Vrcholný evropský summit rozhoduje, zda Ankara dostane příslib budoucího členství v EU.* Mladá fronta Dnes, 2004, roč. 15, č. 293, s. A/8. ISSN 1210-1168; HOLECOVÁ, Simona. *Turecko dostalo pozvánku do EU.* Hospodářské noviny, 2004, roč. 48, č. 245, s. 1. ISSN 0862-9587.

²⁶ Srov. k tomu PROKOPOVÁ, Milada. *Schengen : největší oslava v historii.* Mladá fronta Dnes, 2007, roč. 18, č. 298, Kraj Liberecký, s. B3. ISSN 1210-1168.

²⁷ Snad poněkud neobvyklé bylo v tomto ohledu spojení mezi problematikou nelegálního pohybu osob přicházejících ze států Afriky a tím, že z toho důvodu není vhodné začleňovat do bezhraničního prostoru nově přistoupivší státy středovýchodní Evropy, neboť by to znamenalo pro ostatní členské státy zátěž – srovnej k tomu SPURNÝ, Jaroslav. *Kdy do Evropy bez hranic.* Respekt, 2006, roč. 17, č. 33, s. 5. ISSN 0862-6545.

²⁸ Srov. k tomu MACHÁČEK, Jan. *Za prací i do Francie.* Hospodářské noviny, 2006, roč. 50, č. 53, s. 10. ISSN 0862-9587; ČTK *Češi budou moci pracovat v Portugalsku.* Lidové noviny, 2006, roč. 19, č. 50, s. 2. ISSN 0862-5921; HONZÁK, Radek. *Finsko otevře svůj pracovní trh Čechům.* Hospodářské noviny, 2006, roč. 50, č. 31, s. 5. ISSN 0862-9587.

²⁹ Srov. k tomu ŠIMEČKA, Martin M. *Maďarsko proti EU : případ Orbán oživuje obavy z mocenského apetitu politiků východní Evropy.* Respekt, 2011, roč. 22, č. 4, s. 13. ISSN 0862-6545; EHL, Martin. *Polsko : ruský most do EU.* Hospodářské noviny, 2010, roč. 54, č. 236, s. 13. ISSN 0862-9587.

s ohledem na jeho vyjednávací schopnosti.³⁰ Rovněž díky mezinárodním vztahům se tištěná periodika dotkla (v rámci zkoumané množiny toliko v jediném článku) sociálního postavení Romů, byť oni samotní vlastně vůbec nebyli předmětem zájmu – šlo jen o to, zda České republiky bude Evropská unie nápomocná při řešení vztahů s Kanadou.³¹

3. ANALÝZA SLOVENSKÉHO MEDIÁLNÍHO DISKURSU

Hned v úvodu této části příspěvku musím říci, že slovenský mediální diskurs se od toho českého značně liší. Je mnohem otevřenější a věcnější (alespoň z pohledu právníka). Naprosto nesrovnatelný je například zájem slovenských médií o kandidátské země usilující o členství v Evropské unii, a to od Albánie po Turecko.³² Nejde přitom jenom o pouhé zprostředkování informace o plnění či neplnění přístupových kritérií, ale i o zhodnocení diplomatického vlivu Evropské unie ve světě. Ve slovenských tištěných periodikách se tak čtenář dočte o aktivitě Evropské unie v Dárfúru nebo Zimbabwe či o vztazích s Kubou nebo Chorvatskem,³³ jehož integrační plány byly poznamenány pnutím se Slovinskem.³⁴ Dozví se rovněž o posilování

³⁰ Srov. k tomu SCHNEIDER, Jiří. *Východní partnerství : trvalý přínos, nebo pomíjívá epizoda?* Respekt, 2009, roč. 33, č. 7, s. 9 – 10. ISSN 0862-6545.

³¹ Srov. k tomu BENEŠOVÁ, Petra. *Unie Česku proti Kanadě nepomůže.* Hospodářské noviny, 2009, roč. 53, č. 135, s. 1. ISSN 0862-9587.

³² Srov. k tomu SZALAI, Pavol. *Albánsko chce rýchlo do únie. Brzdí ho mafia.* Sme, 2009, roč. 17, č. 98, s. 12. ISSN 1335-440X; HOLÝ, Matúš. *Alternatívy pre Turecko.* Slovo : spoločensko-politický týždenník, 2007, roč. IX, č. 13, s. 9. ISSN 1335-468X; HAUZER, Viliam. *Bosna má cestu do EÚ otvorenú : víťazstvo Miroslava Lajčáka.* Domino efekt, 2007, roč. XVI, č. 49, s. 27. ISSN 1335-4426. Budiž poznamenáno, že Miroslav Lajčák je slovenský politik a diplomat zastávající mj. funkci Vysokého představitele OSN pro Bosnu a Hercegovinu; ZELINGER, David. *Brusel chce hovoriť so Srbmi o vstupe do únie : päť rokov po páde Miloševičovho režimu sa majú začať rozhovory o vstupe.* Sme, 2005, roč. 14, č. 84, s. 11. ISSN 1335-440X; URBAN, Pavel. *Čierna Hora klope na brány EÚ.* Domino efekt, 2007, roč. XVI, č. 11, s. 17. ISSN 1335-4426; mok [autor]. *Turecko zabúchalo na dvere EÚ : Ankara dočasne otvorí dva prístavy.* Hospodárske noviny, 2006, roč. XIV., č. 234, s. 4. ISSN 1335-4701.

³³ Srov. k tomu HUDEC, Štefan. *Európa súperí s Čínou o Afriku : summit EU-Afrika v Lisabone bojkotujú.* Sme, 2007, roč. 15, č. 281, s. 12. ISSN 1335-440X; ŠAFAŘÍKOVÁ, Kateřina. *Európska únia si našla cestu k Castrovi.* Pravda, 2005, roč. XV, č. 24, s. 5. ISSN 1335-4051.

³⁴ Srov. k tomu MATEJOVIČ, Róbert. *Chorvátsko čaká na zrušenie slovinskej blokády.* Dimenzie, 2009, roč. IX, č. 7 – 8, s. 4 – 9. ISSN 1335-9959; ZSILLEOVÁ, Miriam. *Únia chce Chorvátov, ostatní musia čakať.* Sme, 2009, roč. 17, č. 238, s. 9. ISSN 1335-440X.

vazeb EU na oblast Středoziemního moře, mimo jiné z důvodu pokusu zabránit nelegální migraci – proto je pro EU očima slovenského tisku důležitý nejen kontakt se samotným Balkánským poloostrovem, ale také s arabským světem. Odtud pak je už jen krok ke sledování ingerence Evropské unie do politiky mezi Izraelem a Palestinou.³⁵ Ovšem, jak již bylo naznačeno, zcela bezkonkurenčnímu zájmu se v tomto směru těší Turecko, neboť slovenská média věnovala značnou pozornost nejen stavu tureckého hospodářství, náboženství a sociálním poměrům, ale také turecké zahraniční politice.

Naopak otázky ochrany národní suverenity a svrchovanosti pro Slováky nebyly prioritní, a pokud se už objevovaly, pak spíše ve spojitosti s jinými otázkami – například s možností pro Slováky cestovat v bezhraničním prostoru či v souvislosti s nutností mít v evropských institucích silné osobnosti.³⁶ Naopak poměrně značné odezvy se dočkal Ján Figel', první slovenský eurokomisař. V letech 2004 až 2010 byl komisařem pro výchovu a vzdělání. Kromě poměrně „laciných témat“ znepokojujících se například nad tím, že si slovenský eurokomisař nemůže najít v Bruselu byt,³⁷ se novináři zajímali o Figel'ovu činnost například v oblasti uznávání kvalifikací či v oblasti informačních technologií.³⁸ Slovenští komentátoři přitom poukazovali na to, že je to právě Figel'ovo Křesťanskodemokratické hnutí, pro něž se staly otázky evropské integrace důležitým bodem politického programu.³⁹ Bylo tomu tak snad mimo jiné i proto, že se do evropského rozměru politiky často prolínala i témata, jež slovenskou společnost názorově rozdělovala i bez evropského kontextu – jedná se zejména o problematiku romské menšiny a vztah k Maďarům žijícím na Slovensku.⁴⁰ Mediálně z tohoto úhlu pohledu byly také vnímány

³⁵ Srov. k tomu ŠMIHULA, Daniel. *Únia ako globálny hráč : priority v zahraničnej politike Európskej únie*. Slovo. Spoločensko-politický týždenník. 2004, roč. 6, č. 4, s. 7 ISSN 1335-468X.

³⁶ Srov. k tomu ŠKODA, Ján. *Budú zo Slovákov Európania druhej kategórie?* Formát, 2004, roč. III, č. 10, s. 12 –14 a 15. ISSN 1336-1325; PÁNIK, Blažej. *Do europarlamentu musíme vyslať silné osobnosti : s viceprezidentom Parlamentného zhromaždenia Rady Európy Jozefom Banášom*. Národná obroda, 2004, roč. XV, č. 14, s. 6. ISSN 1335-4671.

³⁷ Srov. k tomu MAJEROVÁ, Jana. *Figel' hľadá ubytovanie : eurokomisár si nevie nájsť byt v Bruseli*. Nový Čas, 2004, roč. 14, č. 88, s. 6. ISSN 1335-4655

³⁸ Srov. k tomu (rs) [autor]. *Priorita J. Figel'a : vzájomné uznávanie kvalifikácie*. Trend, 2005, roč. XVI, č. 9, s. 10 ISSN 1335-0684; TASR [autor]. *Figel' bude mať v EK na starosti elektronickú Európu*. Prešovský denník, 2004, roč. 6, č. 65, s. 7 ISSN 1335-7611.

³⁹ Srov. k tomu ŽANONY, Robert. *Európska politika na Slovensku : Konečne*. Slovo, Spoločensko-politický týždenník, 2004, roč. VI, č. 27, s. 3. ISSN 1336-468X.

⁴⁰ Srov. k tomu MATEJOVIČ, Róbert. *Falošné zjednocovanie Maďarov v Schengenskom priestore*. Dimenzie, 2008, roč. VIII., č. 1, s. 4 ISSN 1335-

technické úpravy, kterými musela projít státní hranice Slovenska s Ukrajinou (jako vnější hranice Evropské unie), neboť za její stav bylo Slovensko kritizováno a rozsáhlé (zvláště administrativně-technické) úpravy znamenaly pro Slovensko značnou zátěž.⁴¹ Na druhou stranu to byly právě nadstandardní vztahy s Ukrajinou a Ruskem umožňující Slovensku prezentovat se jako prostředník ve vztahu k některým zemím bývalého Sovětského svazu.⁴² Slovenská tištěná média, ve srovnání s českým vzorkem, věnovala rovněž velkou pozornost úspěšnosti Slovenska při čerpání prostředků z fondů Evropské unie. Lze shrnout, že k nim přistupovala jako k zásadní šanci pro svoji zemi, jež ovšem zvláště v relaci příjmů a výdajů končila pro Slovensko jen zanedbatelně kladným saldem.⁴³ Naopak články týkající se Lisabonské smlouvy nebo Smlouvy o Ústavě pro Evropu by se daly téměř spočítat na prstech jedné ruky, a to ještě určitá část z nich nenabízela slovenské veřejnosti schémata v relaci „černá – bílá“ (eurooptimismus – euroskepticismus), ale nahlížela na ně například pohledem Německa, Francie či jiných evropských států.⁴⁴

9959; VIŠVÁDER, Peter a FORGÁCS, Daniel. *Až 85 percent Rómov sú vzdelaní ľudia : s podpredsedom vlády Slovenskej republiky Pálom Csákyom*. Národná obroda, 2004, roč. XV, č. 99, s. 8. ISSN 1335-4671; BARIČ, Miro a MATIŠÁK, Andrej. *Slovensko musí dostať východ na úroveň Bratislavy : so zástupcom riaditeľa Rozvojového programu OSN Kalmanom Mizseiom*. Národná obroda, 2004, roč. XV, č. 176, s. 4. ISSN 1335-4671.

⁴¹ Srov. k tomu KOMOVÁ, Anna a BUČEK, Jozef. *Schengen – dva roky po*. Parlamentný kuriér, 2010, roč. XVIII, č. CLXXIX, s. 42 – 44. ISSN 1335-0307

⁴² Srov. k tomu DULEBA, Alexander. *Nemecký návrh Európskej politiky susedstva Plus*. Zahraničná politika, 2006, roč. X, č. 4, s. 17 – 19. ISSN 1336-7218; VALÁŠEK, Tomáš. *Ukrajinu treba postrčiť*. Sme, 2008, roč. 16, č. 216, s. 17 – 19. ISSN 1335-440X; ŠKODA, Ján. *Slovensko ako exportér stability*. Formát, 2004, roč. III, č. 11, s. 32 – 33. ISSN 1336-1325.

⁴³ Srov. k tomu SLOBODA, Dušan. *Na únii sme zatiaľ nezarobili*. Sme, 2007, roč. 16, č. 6, s. 40. ISSN 1335-440X; -bo-. *O eurofondoch na rovinu - možnosti sa otvárajú*. Obecné noviny, 2004, roč. 14, č. 20, s. 5. ISSN 1335-650X.

⁴⁴ Srov. k tomu ZSILLEOVÁ, Miriam a PATAJ, Roman. *Pod euroústavou je aj slovenský podpis : premiér Dzurinda vraj podpísal euroústavu*. Sme, 2004, roč. 12, č. 252, s. 1. ISSN 1335-440X; SCHUTZ, Peter. *Prehra Lisabonu*. Týždeň, 2008, roč. V, č. 25, s. 12. ISSN 1336-5932; BALÁŽOVÁ, Daniela a FIGEĽ, Ján. *Pri ústave EÚ bude každý ustupovať*. Pravda, 2004, roč. XIV, č. 23, s. 9. ISSN 1335-4051; CHOVANEC, František. *Euroústava? Pomaly ďalej zájdeš*. Sme, 2005, roč. 13, č. 8, s. 16. ISSN 1335-440X.

4. ZÁVĚRY

Ačkoliv lze připustit možnost určitého zkreslení způsobeného již tím, že by nebylo únosné v rámci jednoho příspěvku detailně popsat hlubší mediální reflexi tak komplikovaného jevu, jakým je bezesporu členství v Evropské unii – příspěvek tak vlastně připomíná spíše „telefonní seznam“ diskutovaných témat – přesto z těchto řádek lze podle mě vysledovat ne nevýznamné rozdíly v mediální realitě Česka a Slovenska, tedy na půdorysu sledovaného tématu. Společně mají obě země (jejich média) ovšem to, že se problematice členství nevěnují systematickým způsobem, natož aby alespoň rámcově sledovala členství v Evropské unii v intencích oněch výše zmíněných kritérií monitorovaných evropskými institucemi před přijetím České republiky a Slovenské republiky do ES/EU. Vyplývá mi z toho mimo jiné, že výše předkládaný mediální vzorek je patrně lépe nahlížet nikoliv „přísností“ přístupových kritérií, ale volněji přes mediální komunikaci jako takovou, do které se tato kritéria prolínají. Teorie mediální komunikace⁴⁵ přitom při pokusu o porozumění mediálnímu světu přináší několik metafor, jakým způsobem masová média pracují.⁴⁶ Média tedy mohou sloužit jako okno (média tedy rozšiřují – bez přílišného zkreslení – náš obzor, vidíme „na vlastní oči, co se děje“), jako zrcadlo událostí ve společnosti, jako filtr (jde o vlastně onen výše zmíněný „gatekeeping“), jako průvodce umožňující orientaci mezi jednotlivými útržkovitými informacemi, jako platforma pro předložení názorů konkrétního autora (často s možností diskuse) a konečně jako bariéra sloužící propagandě k nabídnutí falešného obrazu světa. Zdá se mi tedy – přidržím-li se převzatých metafor – že česká periodika (zvláště ve srovnání se slovenskými) se vůbec nepokoušejí rozšířit čtenáři obzory (neplní osvětovou funkci). Zatímco slovenská média do daného tématu zahrnují mnoho podnětů, jak o členství v Evropské unii uvažovat, ta česká v podstatě toliko reflektují názorový střet společenských elit na celkem úzce vymezenou skupinu otázek, aniž by se pokoušela diskusi oživovat jinými myšlenkami. Nadto – pokud si již nějakého tématu (tedy právě mimo ztráty suverenity a svrchovanosti) povšimla – často ho až zvlgarizují (srovnej například pohled médií na osobnost českého eurokomisaře). Je pak otázkou, zda tento přístup českých tištěných periodik způsobuje výše zmíněný tlak určitých společenských skupin založený na jejich snaze prosazovat vlastní názorové přesvědčení nebo zda jde z jejich strany toliko o jakési usnadnění, jímž se nechávají strhnout všichni ti novináři, analytici, komentátoři atp. Referuje-li médium neustále o totožných tématech, přináší to jistě nemalé úspory jak časově, tak ve svém důsledku i hospodářské. Jak jinak si totiž lze vysvětlit omezenost nejen rozsahu, a ale i intelektuální hloubky diskutovaných témat? V souladu s posuzovaným vzorkem textů se mi zkrátka zdá, že

⁴⁵ Srov. k tomu KROUPA, Jiří a kol. *Mediální právo*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2009, s. 13 – 14. ISBN 978-80-210-4884-3.

⁴⁶ Jde vlastně o částečně se překrývající pohled s tím, jak jsem působením médií naznačil již v úvodu příspěvku.

u českých médií převažuje funkce oné platformy pro prezentaci názorů určité skupiny a – třeba i nesouhlasné – diskuse o nich. Naopak u slovenských nacházím pokus o rozšíření čtenářova obzoru či o snahu vyložit některé souvislosti. Sám neumím – a koneckonců můj příspěvek to ani neměl za cíl – vysvětlit, proč tomu tak je. Jen mám v této souvislosti poněkud obavu – a jde přitom o můj osobní soud – zda tu českou suverenitu (jež byla asi nejdiskutovanějším tématem) opravdu neztrácíme, ovšem nikoliv díky samotné evropské integraci a naší participaci na ní, ale proto, že být se jí účastníme, neučíme se ji rozumět. Ovšem budeme s takovým přístupem umět využít pozitiva evropské integrace a eliminovat její nedostatky?

Literature:

- (rs) [autor]. Priorita J. Figeľa : vzájomné uznávanie kvalifikácie. Trend, 2005, roč. XVI, č. 9, s. 10 ISSN 1335-0684.
- BALÁŽOVÁ, Daniela a FIGEĽ, Ján. Pri ústave EÚ bude každý ustupovať. Pravda, 2004, roč. XIV, č. 23, s. 9. ISSN 1335-4051.
- BARIČ, Miro a MATIŠÁK, Andrej. Slovensko musí dostať východ na úroveň Bratislavy : so zástupcom riaditeľa Rozvojového programu OSN Kalmanom Mizseiom. Národná obroda, 2004, roč. XV, č. 176, s. 4. ISSN 1335-4671.
- BENEŠOVÁ, Petra. Unie Česku proti Kanadě nepomůže. Hospodářské noviny, 2009, roč. 53, č. 135, s. 1. ISSN 0862-9587.
- BERGER, Peter Ludwig a LUCKMANN, Thomas. Sociální konstrukce reality : pojednání o sociologii vědění. 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury. 1999, 214 s. ISBN 80-85959-46-1.
- -bo-. O eurofondech na rovinu - možnosti sa otvárajú. Obecné noviny, 2004, roč. 14, č. 20, s. 5. ISSN 1335-650X.
- CLEPPE, Pieter. Lisabon poškodí Česko. Mladá fronta Dnes – Praha, 2009, roč. 20, č. 245, s. A/9. ISSN 1210-1168.
- ČTK Češi budou moci pracovat v Portugalsku. Lidové noviny, 2006, roč. 19, č. 50, s. 2. ISSN 0862-5921.
- DULEBA, Alexander. Nemecký návrh Európskej politiky susedstva Plus. Zahraničná politika, 2006, roč. X, č. 4, s. 17 – 19. ISSN 1336-7218.
- EHL, Martin. Polsko : ruský most do EU. Hospodářské noviny, 2010, roč. 54, č. 236, s. 13. ISSN 0862-9587.
- EHL, Martin. Unii (a Lisabonu) chybí lidská tvář. Hospodářské noviny, 2009, roč. 53, č. 193, s. 10. ISSN 0862-9587.
- Ex Libris [databáze online]. Praha (Česko) : Národní knihovna České republiky, 2005 – 2012 [citováno 31. 10. 2012]. Dostupné z URL <<http://aleph.nkp.cz/F/>>.
- FOUCAULT, Michel. Dohlížet a trestat : kniha o zrodu vězení. Praha : Dauphin, 2000, s. 65 ISBN 80-86019-96-9.
- FOUCAULT, Michel. Myšlení vnějšku. 2.vyd. Praha : Herrmann & synové, 2003, s. 223 (Subjekt a moc). ISBN 80-239-2454-0.

- GAZDÍK, Jan. Entropa zlobí i baví celou Evropu. Mladá fronta Dnes – Praha, 2009, roč. 20, č. 11, s. A/9. ISSN 1210-1168.
- HALL, Stuart. „The rediscovery of ‘ideology’: Return of the repressed in media studies.“ In: Boyd-Barrett, Oliver., ed. a Newbold, Chris., ed. Approaches to media: a reader. 1st pub. London : Arnold, 1995. s. 354 – 364. ISBN 0-340-65229-2.
- HAUZER, Viliam. Bosna má cestu do EÚ otvorenú : víťazstvo Miroslava Lajčáka, Domino efekt, 2007, roč. XVI, č. 49, s. 27. ISSN 1335-4426.
- HOLECOVÁ, Simona. Turecko dostalo pozvánku do EU. Hospodárske noviny, 2004, roč. 48, č. 245, s. 1. ISSN 0862-9587.
- HOLÝ, Matúš. Alternatívy pre Turecko. Slovo : spoločensko-politický týždenník, 2007, roč. IX, č. 13, s. 9. ISSN 1335-468X
- HONZÁK, Radek. Finsko otvára svoj pracovný trh Čechům. Hospodárske noviny, 2006, roč. 50, č. 31, s. 5. ISSN 0862-9587.
- HUDEC, Štefan. Európa súperí s Čínou o Afriku : summit EU-Afrika v Lisabone bojkotujú. Sme, 2007, roč. 15, č. 281, s. 12 ISSN 1335-440X.
- CHOVANEC, František. Euroústava? Pomaly ďalej zájdeš. Sme, 2005, roč. 13, č. 8, s. 16. ISSN 1335-440X.
- KLAJBAN, Michal. Sociální konstrukce reality Petera Bergera a Thomase Luckmanna. Inflow.cz [online]. roč. 4, č. 6, časopis je provozován pod záštitou Kabinetu informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2011 [cit. 30. 10. 2012] ISSN nepřiděleno. Dostupné z: <http://www.inflow.cz/socialni-konstrukce-reality-petera-bergera-thomase-luckmanna>
- KOMOVÁ, Anna a BUČEK, Jozef. Schengen – dva roky po. Parlamentný kuriér, 2010, roč. XVIII, č. CLXXIX, s. 42 – 44. ISSN 1335-0307
- KOUBOVÁ, Kateřina. Černý se v Bruselu omluvil. Mladá fronta Dnes – Praha, 2009, roč. 20, č. 13, Praha, s. B/8. ISSN 1210-1168.
- KOUBOVÁ, Kateřina. Evropa ustoupila Klausovi. Mladá fronta Dnes – Praha, 2009, roč. 20, č. 253, s. A/[1]-2. ISSN 1210-1168.
- KREČ, Luboš. Do Bruselu míří bývalý člen KSČ Füle. Hospodárske noviny, 2009, roč. 53, č. 218, s. 1. ISSN 0862-9587
- KREČ, Luboš. Füle, malý ministr zahraničí EU? Hospodárske noviny, 2009, roč. 53, č. 230, s. 6. ISSN 0862-9587.
- KROUPA, Jiří a kol. Mediální právo. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2009, s. 13 – 14. ISBN 978-80-210-4884-3.
- LEŠENAROVÁ, Hana. Evropa se ptá : Patří k nám Turecko? : Vrcholný evropský summit rozhoduje, zda Ankara dostane příslib budoucího členství v EU. Mladá fronta Dnes, 2004, roč. 15, č. 293, s. A/8. ISSN 1210-1168.
- MACHÁČEK, Jan. Za prací i do Francie. Hospodárske noviny, 2006, roč. 50, č. 53, s. 10. ISSN 0862-9587.

- MAJEROVÁ, Jana. Figel' hľadá ubytovanie : eurokomisár si nevie nájsť byt v Bruseli. Nový Čas, 2004, roč. 14, č.88, s. 6. ISSN 1335-4655
- MATEJOVIČ, Róbert. Falošné zjednocovanie Maďarov v Schengenskom priestore. Dimenzie, 2008, roč. VIII., č. 1, s. 4 ISSN 1335-9959
- MATEJOVIČ, Róbert. Chorvátsko čaká na zrušenie slovinskej blokády. Dimenzie, 2009, roč. IX, č. 7 – 8, s. 4 – 9. ISSN 1335-9959.
- MEDIÁLNÍ ARCHIV - MEDIASEARCH [databáze online]. Praha (Česko) : NEWTON Media a.s., 2000 – 2012 [citováno 31. 10. 2012]. Dostupné z URL <<http://mediasearch.newtonmedia.cz>>.
- mok [autor].Turecko zabúchalo na dvere EÚ : Ankara dočasne otvorí dva prístavy. Hospodárske noviny, 2006, roč. XIV., č. 234, s. 4. ISSN 1335-4701
- OLBRICH, Michal. Špidla se dočkal, úraduje v Evropě : jak se rodila nová komise : Špidla bude brát víc než Klaus. Českobudějovické listy, 2004, roč. 13, č. 271, s. 3
- PÁNIK, Blažej. Do europarlamentu musíme vyslať silné osobnosti : s viceprezidentom Parlamentného zhromaždenia Rady Európy Jozefom Banášom. Národná obroda, 2004, roč. XV, č. 14, s. 6. ISSN 1335-4671
- PARKANOVÁ, Vlasta. Ohrožuje eurozatykač svobodu? Mladá fronta Dnes, 2004, roč. 15, č. 202, s. A/6. ISSN 1210-1168.
- PEČINKA, Bohumil. Klausova výjimka. Reflex, 2009, roč. 20, č. 45, s. 10. ISSN 0862-6634.
- PEHE, Jiří. Lisabon a eurovolby. Literární noviny, 2009, roč. 20, č. 9, s. 2. ISSN 1210-0021.
- PEHE, Jiří. Lisabonský trapas Česka. Právo – Praha – Střední Čechy, 2009, roč. 19, č. 19, s. 6. ISSN 1211-2119.
- PETŘÍK, Michal. Hrozí ztráta svrchovanosti. Mladá fronta Dnes – Praha, 2008, roč. 19, č. 278, s. A/12. ISSN 1210-1168.
- Portál ku katalógom a zbierkam slovenských knižníc [databáze online]. Martin (Slovensko) : Slovenská národná knižnica v Martine, 2005 – 2012 [citováno 31. 10. 2012]. Dostupné z URL <<https://www.kis3g.sk/>>.
- PROKOPOVÁ, Milada. Schengen : největší oslava v historii. Mladá fronta Dnes, 2007, roč. 18, č. 298, Kraj Liberecký, s. B3. ISSN 1210-1168.
- PŘIBÁŇ, Jiří. Víme, co se ratifikuje? Lidové noviny, 2009, roč. 22, č. 250, s. 12. ISSN 0862-5921.
- ROBEJŠEK, Petr. Češi to Evropě moc neosladí. Mladá fronta Dnes – Praha, 2008, roč. 19, č. 286, s. A/11. ISSN 1210-1168.
- ROITHOVÁ, Zuzana. Kuriózní hradní bajky o dekrettech. Mladá fronta Dnes – Praha, 2009, roč. 20, č. 254, s. A/12. ISSN 1210-1168.

- SCHNEIDER, Jiří. Východní partnerství : trvalý přínos, nebo pomíjivá epizoda? Respekt, 2009, roč. 33, č. 7, s. 9 – 10. ISSN 0862-6545.
- SCHUTZ, Peter. Prehra Lisabonu. Týždeň, 2008, roč. V, č. 25, s. 12 ISSN 1336-5932.
- SLOBODA, Dušan. Na únii sme zatiaľ nezarobili. Sme, 2007, roč. 16, č. 6, s. 40. ISSN 1335-440X
- SPURNÝ, Jaroslav. Kdy do Evropy bez hranic. Respekt, 2006, roč. 17, č. 33, s. 5. ISSN 0862-6545.
- STEIGERWALD, Karel. Trafika pro odborníka z Moskvy. Mladá fronta Dnes - Praha, 2009, roč. 20, č. 263, s. A/10. ISSN 1210-1168.
- SYLLOVÁ, Jindřiška. Protokol č. 30 ve sklenici vody. Lidové noviny, 2009, roč. 22, č. 262, s. 10. ISSN 0862-5921 SZALAI, Pavol. Albánsko chce rýchlo do únie. Brzdí ho mafia. Sme, 2009, roč. 17, č. 98, s. 12. ISSN 1335-440X
- SZALAI, Pavol. Albánsko chce rýchlo do únie. Brzdí ho mafia. Sme, 2009, roč. 17, č. 98, s. 12. ISSN 1335-440X
- ŠAFAŘÍKOVÁ, Kateřina. Európska únia si našla cestu k Castrovi. Pravda, 2005, roč. XV, č. 24, s. 5. ISSN 1335-4051.
- ŠAFAŘÍKOVÁ, Kateřina. Evropa potrebuje vizi. Lidové noviny, 2005, roč. 18, č. 138, s. 10. ISSN 0862-5921.
- ŠIMEČKA, Martin M. Maďarsko proti EU : případ Orbán oživuje obavy z mocenského apetitu politiků východní Evropy. Respekt, 2011, roč. 22, č. 4, s. 13. ISSN 0862-6545.
- ŠKODA, Ján. Budú zo Slovákov Európania druhej kategórie? Formát, 2004, roč. III, č. 10, s. 12 –14 a 15. ISSN 1336-1325.
- ŠKODA, Ján. Slovensko ako exportér stability. Formát, 2004, roč. III, č. 11, s. 32 – 33. ISSN 1336-1325.
- ŠMIHULA, Daniel. Únia ako globálny hráč : priority v zahraničnej politike Európskej únie. Slovo. Spoločensko-politický týždenník. 2004, roč. 6, č. 4, s. 7 ISSN 1335-468X
- ŠTĚRBOVÁ, Marie. Interakce mediální a sociální reality – analýza rozhlasového dokumentárního cyklu Dobrá vůle. [online]. 2011 [cit. 30. 10. 2012]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. s. 13 – 14 Dostupné z: https://is.muni.cz/auth/th/219310/fss_m/DIPLOMOVAPRACE.pdf
- TASR [autor]. Figel' bude mať v EK na starosti elektronickú Európu. Prešovský denník, 2004, roč. 6, č. 65, s. 7 ISSN 1335-7611
- URBAN, Pavel. Čierna Hora klope na brány EÚ. Domino efekt, 2007, roč. XVI, č. 11, s. 17 ISSN 1335-4426
- VALÁŠEK, Tomáš. Ukrajinu treba postrčiť. Sme, 2008, roč. 16, č. 216, s. 17 – 19. ISSN 1335-440X.
- VAŠEK, Petr. Klaus versus Ústavní soud : začala otevřená válka. Hospodářské noviny, 2009, roč. 53, č. 213, s. 2. ISSN 0862-9587.
- VIŠVÁDER, Peter a FORGÁCS, Daniel. Až 85 percent Rómov sú vzdelaní ľudia : s podpredsedom vlády Slovenskej republiky Pálom

Csákym. Národná obroda, 2004, roč. XV, č. 99, s. 8. ISSN 1335-4671

- VONDRA, Alexandr a ŠÍMA, Milan. Prostě jim to osladíme. Instinkt, 2008, roč. 7, č. 50, s. 72 – 73. ISSN 1213-774X
- VONDRA, Alexandr. Česko se nemusí bát. Týden, 2009, roč. 16, č. 46, s. 67. ISSN 1210-9940.
- ZAHRADIL, Jan. Ztrácíme další část své suverenity. Mladá fronta Dnes, 2007, roč. 18, č. 292, s. A/11. ISSN 1210-1168.
- ZAVADIL, Petr. Lisabonská Evropa, rok první. Lidové noviny, 2010, roč. 23, č. 1, s. 8. ISSN 0862-5921.
- ZELINGER, David. Brusel chce hovoriť so Srbmi o vstupe do únie : päť rokov po páde Miloševičovho režimu sa majú začať rozhovory o vstupe. Sme, 2005. roč. 14, č. 84, s. 11 ISSN 1335-440X
- ZSILLOVÁ, Miriam a PATAJ, Roman. Pod euroústavou je aj slovenský podpis : premiér Dzurinda vraj podpísal euroústavu. Sme, 2004, roč. 12, č. 252, s. 1. ISSN 1335-440X.
- ZSILLOVÁ, Miriam. Únia chce Chorvátov, ostatní musia čakať. Sme, 2009, roč. 17, č. 238, s. 9. ISSN 1335-440X.
- ŽANONY, Robert. Európska politika na Slovensku : Konečne. Slovo, Spoločensko-politický týždenník, 2004, roč. VI, č. 27, s. 3. ISSN 1336-468X

Contact – email
110303@mail.muni.cz